

POWYSZAĆ (17) *vb impf*

powyszać (7), **powyszsząć** (5), **powyższać** (3), **powysszać** (2); powyszać *OpecŻyw* (2), *RejJóz*, *Leop* (2), *Mącz* (2); powyszsząć *HistAl*, *GroicPorz*, *RejPos* (2); powyższać *LatHar*, *WujNT*, powysszać *BielŻyw* (2); powyszsząć : powyższać *HistRzym* (1:1).

-łf- (5), -fz- (2); -fzfz- (5); -żfz- (3); -łfz- (2).

o oraz a *jasne*.

inf powyszać (2). ◇ *praes* 1 sg powyszãm (2). ◇ 2 sg powyszãsz (1). ◇ 3 sg powyszszã (7). ◇ 1 pl powyszszãmamy (1). ◇ *praet* 1 sg m -m powyszszãł (1), [ja powyszãł]. ◇ [3 sg f powyszszãła.] ◇ *imp* 2 sg powyższãj (1). ◇ 2 pl powyszszãjcie (1). ◇ *part praes act* powyszszając (1).

Sł stp: powyszać, powyszsząć, Cn, Linde brak.

1. *Nadawać większe znaczenie, wyższą pozycję, wywyższać; exaltare HistAl, Vulg, Mącz; sublimare Mącz [w tym: kogo, co (11)] (15) : Mącz 7b, 194a; Zbawże lud twoy/ Pánie/ y rácz błogofławić dziedzictwu twemu: A rządź ie y powyżłzay ie aż ná wieki. LatHar 574; [fama liebie nigdy njępowyższala: Alie yã pan Bug ku thaky chwale powyższil ArgWykład 40/118].*

W przeciwstawieniach: »łżyć a niszczyć, poniżać, potłumić na głębokość, składać z stolca, unżyć, zrzucac ... powyszać« (6): *OpecŻyw* 19; Tego to Chilona pytał [...] Ezop poeta, czoby poştanowił Iupiter na niebie, odpowiedział, wyłłokie rzeczy poniżã, á niłkie powyłłsza. *BielŻyw* 10; kthorego człowieká [Bóg] powyłłszã może potłumić ná głębokość. *HistAl* G2; Pan Bog człęftokroć pyłzne zrzuca/ pokorne powyłłszã. *HistRzym* 41; *RejPos* 14, 201v.

Zwroty: »niskie powysszać« (2): [gdy pytali Solona, dlaczego nie chciałby być pod panowaniem Pizystrata] odpowiedział, Bowiem on niłkie powyłłszã. *BielŻyw* 5, 10.

»powyszać pokorne, niskie« [aluzje do *Vulg Luc* 1/52] [szyk zmienny] (3:1): Ciebie łciłká powoynik/ ien rozdzierzgãłs grzełłné/ iałłki cie vniżyly ien powyłłszãł niłkié. *OpecŻyw* 19; *HistRzym* 41; *RejPos* 14; Pokorne Pan Bog powyłłszã [exoltavit humiles]. *Luk*:1.52. *WujNT* Bbbbbbb.

»wysoko powyszać« (1): Zdrowã bãdz łãłki pełnã/ pãn łtobã/ ciebie wyłłoko powyłłszãjãtż nie zmiernie wefelãtż ij chwãłãtż/ nad włłfytki kory nãłłe prowadzãtż. *OpecŻyw* 184.

Szereg: »powyszać a rozmnażać« (1): łnadz thakieź pan Bog łtan WKM y łlawę/ choynie [!] powiłłszacz a rozmazãc [lege: rozmnażãc] będzie raczył/ iefli iemu vppełnã wiarę chowaiãc/ dufãc a poruczãc łie będziefz. *RejJóz* A2v.

W przeni (3) :

Zwroty: »powyszać duszę« = *być pysznym* (1): Gdziem nie pokornie rozumiał: álem powyłłszãł duffę moię [Si non humiliter sentiebam, sed exaltavi animam meam]. *Leop Ps* 130/2.

»aż do nieba powyższać« (1): iãko rołã pokrapia złotã/ tãko łłodkã łãłkãwość krolewłka aż do niebã powyłłszã. *HistRzym* 100.

»powyszszãc serce pokorne« (1): Gdyź on zãwżdy obiecuie łżyć á niłzczyć myłłi á fercã powyłłszãne/ á powyłłszãc pokorne. *RejPos* 201v.

2. *Wychwalać, wysławiać [kogo]* (1) : [On łwe/ ia teź łwe powyłłszãł/ On wychwãłã łwoie Niemce Ya Polaki iefłłcze więcey. *KorczRozm* L2.]

a. *W odniesieniu do Boga: wielbić (1)* : zboiáźnią y ze drzeniem wyznawayćie fie iemu [Bogu] á krolá wíflech wiekow powyśfayćie w fskutkách wálfych [exaltare in operibus vestris] Leop Tob 13/6.

3. [Zwiększać, pomnażać [co]: Odtądze Cesarz już się opiekuje i służbę jem dawa. Stądze wybiera na swój dwor, ktorzy są wyćwiczeni a służby jem powysza [podwysszy P]. Młodszy starszemu służyć musi, a ktorzy przychadzają g [k KP] latom a ku męstwu, ty dawa na grody (PA ku strażej) PamJancz 129.]

4. praw. Zwrot: »powyszszać prawo [czyje]« = uniewinniać kogoś (1) : Przeto thego.N. przywracamy ku Práwu fwemu/ y powyśfzamy Práwo iego/ bierzemy go z rąk nieprzyiaćioł iego/ y dájemy go przyiaćielom iego. GroicPorz o2.

Synonimy: **1.** podnosić; **2.** chwalić, sławić, wychwalać, wynosić; **a.** czcić, wielbić; **3.** pomnażać, przysparzać, rozszerzać.

Formacje współrdzenne cf WYSSZYĆ.

Cf **POWYSSZAJĄCY**, **POWYSZANIE**, **POWYŻSZANY**

LW